جان ویلکەس بووث کی بوو ؟

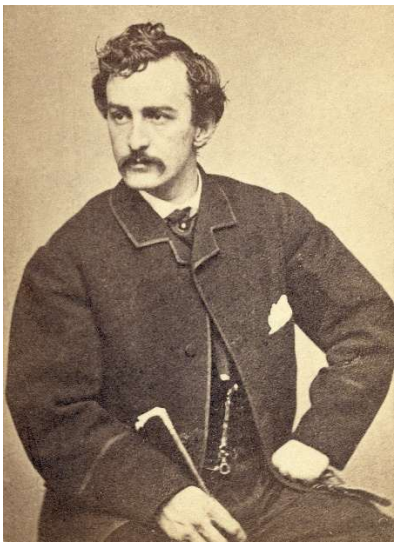

جان وایلکەس بۆث (John Wilkes Booth) هونەرمەندی تێئاتر و نمایشخانەی ئەمریکایی، لەدایکبووی ١٠ی مانگی مەیی ساڵی ١٨٣٨ و تێداچووی ٢٦ی ئاپریلی ١٨٦٥ . ناوبراو کوڕە دەوڵەمەندێکی خانزادەی بێنیاز بوو؛ لە ساڵاکانی ١٨٦٠ دا ناودارترین هونەرمەندی سەردەم و پاڵەوانی شانۆگەری بوو. ناوبراو لە باری ئایدەئۆلۆژییەوە یەکێک لە لایەنگرانی توندو تیژی کۆیلەداری بوو. لە درێژەی شەڕی ناوخۆی ئەمریکا و پێداگریی لایەنکۆڵن بۆ نەمانی کۆیلەداری ، جان ویلکەس بۆث دەگەڵ چەند هاوڕێی و هاو مەسلەکی خۆی پلانی کوشتنی وەزیری کار و باری دەرەوەی ئەمریکا واتە **ویلیام اچ. سیوارد** William H Seward و قەرار داندرا دوایەش بە ڕفاندندنی ئابراهام لایەنکۆڵیان و ڕاگرتنی وەک بارمتە بۆ گۆڕینەوەی یارانی خۆیان کە لە بەندیخانەی حکومەتیدا یەخسیر کرابوون، پلانیان داڕشت. بەڵام لە ڕۆژی ١١ی ئاپریلی ١٨٦٥ هەرکە ئابراهام لاینکۆڵن لە دەورەی کۆشکی سپی و ڕوو بە خەڵکی هەڵپشکووتوی ناو گۆڕەپانەکە بە ئاشکرا لایەنگری لەمافی ئازادی و شارۆمەندیی ڕەش پێستەکانی ئەمریکا کرد، ئیتر جان ویلکەس بۆث وەک شێت و هاران، هاتە سەر ئەم بڕیارە کە لەبری ڕفاندنی سەرۆک، لەجێ و دەسبەجێ بگاتە سەری و بە دەستی خۆێ بیگوژێ.

ناوی داستانی تیاترەکە " کوڕە مامەکەی ئەمریکاییمان" بوو کە جان وایلکەس بۆث چیرۆکی تیاترەکەی خوێندبۆوە و دەیزانی کەنگێ دەگاتە بابەتێک کە پێکەنینی دانیشتوان ئەوندە بەرز دەبێتەوە کە دەنگی شریخەی دەمانچە لە ژێر قاقای پێکەنیندا دەخنکێت. نمایش دەستی پێکرد و گەیشتە هەر ئەو جێگەیەی کە دەنگی قاقای پێکەنینی ژن و پیاو و منداڵ تێکەڵی یەک، گومبەزی ساڵۆنەکەی هێنایە لەرزین. هەر ئەودەمیش (بۆث) لە لای چەپەوە گوشیەکی لە لاسەری ئابراهام گرت. فیشەکەکە لە پشت سەری سەرۆک درا و لە پشتەوە چاوی ڕاستەی سەرۆک چەقی. هەرئەودەم کە گوللە لە لاسەری سەرۆک کەوت، هەر ئەودەم سەرۆک پێکەنینی لە سەر لێوان بوو.

هەنری راید راتبۆن ئەفسەری دیپڵۆماتی ئەمریکی هەرکە شریخەی دەمانچەی گوێ لێبوو و سەر و ملی داکەوتەی سەرۆکی بینی، خێرا بۆی بزووت و شاڵاوی بۆ بکووژی سەرۆک برد. کێردی نیزامی لێدەرکێشا و یەک دوو چەقی لێوەشاند. بەڵام جان وایلکەس بۆث چالاکانە خۆی لە چنگ سەرهەنگ هەنری ڕاپسکاند و وەک بەرزەکی بانان خۆی لە او کۆمەڵدا حەشار دا و بۆی دەرچوو.

پاسەوانانی فیدراڵ بە سەرۆکایەتیی وەزیری شەڕ (ئەدوین ستانتۆن Edwin Stanton) بە ماوەی دوازدە ڕۆژان بەدوایدا گەڕان و سەرەنجام لە ڤیرجینیاVirginia و لە تەویلەیەکی ئەسپاندا دۆزیانەوە و کەوتە بەر فیشک و مرد.

هەر ئەودەم کە ئابراهام لایەنکۆڵن کەوتە بەر دەسرێژی پیاوکوژەکە، زۆر بەخێرایی ژۆزەف بارتەر گەورە نەشتەرگەری ئەرتەشی ئەمریکایان هێنایە سەر. بەڵام فیشەکی پیوکوژەکە کاژەڵەی سەری سەرۆکی قەڵەشاندبۆوە و گوولەی دەمانچەکەی لە شەش ئینچیی ناو مێشکی ئابراهام دا چەقابوو.

ئیتر ئابراهام لایەنکۆڵن لە کاتژمێری حەوت و بیست و دوو خۆلەکی بەیانی ڕۆژی ١٥ی ئاپریلی ساڵی ١٨٦٥ سەری نایەوە.

شەمەندۆفێری تایبەت بۆ ڕاگواستنی تەرمی ئابراهام لایەنکۆڵن کە ٣٠٠ کەس لەوانە ولیامی کوڕی

درێژەی هەیە...